

ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

Ո Ր Ո Շ Ե Լ ՈՒ Մ Ը

«Հ.Ա.Թ.Ա.Կ.» ՍՊԸ-Ի ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՅԻ ԿԱՐԱՊԵՏ ԹԱՌԼՈՅԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ «ՊԱՐԶԵՑՎԱԾ ՀԱՐԿԻ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔԻ 16-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 3-ՐԴ ՄԱՍԻ «Ա» ԿԵՏԻ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅՈՆ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾԻ ՎԱՐՈՒՅԹԸ ԿԱՐՃԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Քաղ. Երևան

22 հունվարի 2013թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ֆ. Թոխյանի, Մ. Թովուզյանի, Ա. Խաչատրյանի (զեկուցող), Վ. Հովհաննիսյանի, Հ. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի, Վ. Պողոսյանի,

մասնակցությամբ՝

դիմողներ՝ «Հ.Ա.Թ.Ա.Կ.» ՍՊԸ-ի ներկայացուցիչ, «Հ.Ա.Թ.Ա.Կ.» ՍՊԸ-ի տնօրեն Ա. Թառլոյանի և քաղաքացի Կ. Թառլոյանի,

գործով որպես պատասխանող կողմ ներգրավված՝ ՀՀ Ազգային ժողովի պաշտոնական ներկայացուցիչներ՝ ՀՀ Ազգային ժողովի աշխատակազմի իրավաբանական վարչության իրավական փորձաքննության բաժնի գլխավոր մասնագետ Ս. Համբարձումյանի, նույն բաժնի առաջատար մասնագետ Հ. Սարգսյանի,

համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 25, 38 և 69-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Հ.Ա.Թ.Ա.Կ.» ՍՊԸ-ի և քաղաքացի Կարապետ Թառլոյանի դիմումի հիման վրա՝ «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի 3-րդ մասի «ա» կետի՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը «Հ.Ա.Թ.Ա.Կ.» ՍՊԸ-ի և քաղաքացի Կ. Թառլոյանի՝ 03.09.2012թ. ՀՀ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմող և պատասխանող կողմերի գրավոր բացատրությունները, հետազոտելով «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքը և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքն ընդունվել է ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից՝ 2000 թվականի հունիսի 5-ին, Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 2000 թվականի հունիսի 19-ին, ուժի մեջ է մտել 2000 թվականի հուլիսի 1-ից և **ուժը կորցրած ճանաչվել 2009թ. հունվարի 1-ից՝** ««Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» 2008 թվականի օգոստոսի 21-ի ՀՀ օրենքով:

Օրենքի՝ «Սույն օրենքը խախտելու համար պատասխանատվությունը» վերտառությամբ 16-րդ հոդվածի 3-րդ մասի «ա» կետը սահմանել է. «Պարզեցված հարկ վճարողները սույն օրենքի 5 հոդվածի 1-ին կետով նախատեսվող հայտարարագրի մեջ սույն օրենքի 4 հոդվածի՝

ա) 2-րդ կետով նախատեսվող սահմանաչափի վերաբերյալ ոչ ճիշտ տեղեկություններ ներառելու դեպքում վճարում են տուգանք՝ սահմանաչափը գերազանցող մասի 20 տոկոսի չափով»:

2. Գործի դատավարական նախապատմությունը հանգում է հետևյալին. «Հ.Ա.Թ.Ա.Կ.» ՍՊԸ-ն հաստատագրված վճարով հարկվող գործունեությունից տարբերվող այլ գործունեության, այն է՝ խանութի միջոցով ավտոպահեստամասերի վաճառքի գործունեության համար 10.01.2007թ. հարկային տեսչություն է ներկայացրել հայտարարագիր՝ պարզեցված հարկ վճարող համարվելու համար: Սակայն նշյալ հայտարարագրի ներկայացումից հետո փաստացի չի օգտվել ներկայացված հայտարարագրի ներկայացման արդյունքում օրենքով սահմանված պարզեցված հարկով աշխատելու իրավունքից և 01.01.2007-22.03.2007թթ. ժամանակահատվածում փաստացի աշխատել է հարկման ընդհանուր կարգով, հարկերը հաշվարկել և վճարել է ոչ թե պարզեցված, այլ հարկման ընդհանուր ռեժիմով, որը և պետք է արվեր հայտարարագրի չներկայացման դեպքում: 22.03.2007թ. ընկերությունը հարկային տեսչություն է ներկայացրել ավտոպահեստամասերի խանութի միջոցով կազմակերպվող գործունեությունը դադարեցնելու մասին հայտարարություն:

ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ նախագահի՝ 28.06.2010թ. թիվ 1001171 հանձնարարագրի համաձայն՝ ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ Աշտարակի ՏՀՏ աշխատակիցների կողմից 19.07.2010թ. մինչև 04.10.2010թ. «Հ. Ա. Թ. Ա. Կ.» ՍՊԸ-ում կատարվել է «բյուջեի հետ փոխհարաբերությունների ճշտության և հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող օրենսդրության առանձին պահանջների կատարման ճշտության ստուգում», որի արդյունքում 04.10.2010 թվականին կազմվել է N1001171 ակտը, որով ընկերությանն առաջադրվել է սուգանքի ձևով լրացուցիչ հարկային պարտավորություն՝ «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ կետով նախատեսված սահմանաչափը խախտելու հիմքով: Ընդ որում, հիմք է ընդունվել այն փաստը, որ ընկերության 2006թ. համախառն եկամուտը կազմել է 107375.6 հազար դրամ, մինչդեռ «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ կետի ուժով պարզեցված հարկ վճարող համարվելու համար հարկ է, որպեսզի տվյալ սուբյեկտի կողմից նախորդ տարվա ընթացքում ձեռնարկատիրական գործունեության բոլոր տեսակների մասով մատակարարված ապրանքների և

մատուցված ծառայությունների իրացման շրջանառությունը չգերազանցի 50 մլն ՀՀ դրամը:

Ընկերությունը հայցադիմում է ներկայացրել ՀՀ վարչական դատարան՝ ընդդեմ ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի, ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ Աշտարակի տարածքային հարկային տեսչության՝ 04.10.2012թ. թիվ 1001171 ստուգման ակտը մասնակի անվավեր ճանաչելու պահանջով: ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի Աշտարակի տարածքային հարկային տեսչությունը ներկայացրել է հակընդդեմ հայց՝ ընկերությունից հոգուտ պետական բյուջեի 12.045.100 դրամ բռնագանձելու պահանջով:

ՀՀ վարչական դատարանն իր՝ 01.04.2011թ. ՎԴ/3823/05/10 վճռով բավարարել է ընկերության հայցը, իսկ հակընդդեմ հայցը բավարարել է մասնակի: Նշված վճռում, հիմք ընդունելով այն փաստերը, որ 01.01.2009 թվականից «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքն ուժը կորցրել է, և որ ընկերությունը մինչև 22.03.2007թ. ներկայացրած հայտարարությունը (ավտոպահեստամասերի խանութի միջոցով կազմակերպվող գործունեությունը ժամանակավոր դադարեցնելու մասին) փաստացի աշխատել է հարկման ընդհանուր կարգով, դատարանը նշել է. «Նման պայմաններում վերը նշված փաստական հանգամանքների և իրավական հիմքերի հիման վրա դատարանը եզրակացնում է, որ 2007թ. դրությամբ գործող «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի 3-րդ մասի ա) կետի և 3.1-րդ մասի դրույթները նույնպես կիրառելի չեն եղել Ընկերության նկատմամբ»: Բացի դրանից, հիմք ընդունելով այն հանգամանքը, որ 04.10.2010թ. ակտը ներկայացվել է խախտման փաստից երեք տարին լրանալուց հետո, դատարանը եզրակացրել է, որ. «Նույնիսկ «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքի գործողության դեպքում ակտում նշված հայցվորի կողմից վիճարկվող խախտման և դրա՝ հարկային մարմնի կողմից հայտնաբերման միջև ընկած ժամանակահատվածը կազմում է երեք տարուց ավելի ժամանակահատված»:

ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի Աշտարակի տարածքային հարկային տեսչությունը ՀՀ վարչական դատարանի՝

01.04.2011թ. ՎԴ/3823/05/10 վճռի դեմ ներկայացրել է վերաքննիչ բողոք: ՀՀ վերաքննիչ վարչական դատարանն իր՝ 10.01.2012թ. որոշմամբ բավարարել է վերաքննիչ բողոքը՝ բեկանելով ՀՀ վարչական դատարանի 01.04.2011թ. վճիռը, և այն փոփոխել՝ մերժելով ընկերության հայցը, բավարարելով ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի Աշտարակի տարածքային հարկային տեսչության հակընդդեմ հայցը: Ի հիմնավորումն նշված որոշման՝ դատարանը գտել է, որ իրացման շրջանառության ընդհանուր գումարի վերաբերյալ ոչ ճիշտ տեղեկությունների նշումով հայտարարագիր ներկայացնելն արդեն իսկ բավարար է արարքը «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի 3-րդ կետի «ա» ենթակետով նախատեսված իրավախախտման որակման և տուգանք նշանակելու համար, և որ փաստացի ընդհանուր հարկման ռեժիմով աշխատելը չի ազատում «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի 3-րդ կետի «ա» ենթակետով նախատեսված տուգանքից:

ՀՀ վճռաբեկ դատարանը, ղեկավարվելով ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 118.7-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետով, իր՝ 07.03.2012թ. որոշմամբ վերադարձրել է ընկերության վճռաբեկ բողոքը՝ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 118.8-րդ հոդվածի 1-ին մասի պահանջներին չհամապատասխանելու հիմքով, ըստ էության վերահաստատելով ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 10.01.2012թ. որոշման մեջ արտահայտված իրավական դիրքորոշումները:

3. Վիճարկելով «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի 3-րդ մասի «ա» կետի սահմանադրականությունը՝ դիմողները գտնում են, որ այն հակասում է ՀՀ Սահմանադրության 1-ին, 83.5-րդ, 8-րդ, 14.1-րդ, 31-րդ, 33.1-րդ և 43-րդ հոդվածների պահանջներին:

Դիմողների պնդմամբ՝ վիճարկվող դրույթով նախատեսված պատասխանատվության չափը որոշող պայմանները՝ ձևակերպված «սահմանաչափը գերազանցող մասի» բառերով, խախտում են սահմանադրորեն ճանաչվող և պաշտպանվող սեփականության, ձեռնարկատիրական

գործունեության իրավունքները, տնտեսական գործունեության ազատությունն ու ազատ տնտեսական գործունեությունը, հետևաբար և՛ հանդիսանում են հակասահմանադրական: Դիմողները բերում են հետևյալ հիմնավորումները.

- վիճարկվող դրույթով նախատեսված պատասխանատվության միջոցի կիրառման արդյունքում տնտեսվարող սուբյեկտը զրկվել է նաև իր այն սեփականությունից՝ կապված իր իրավաչափ և օրինական այլ ձեռնարկատիրական գործունեության /հաստատագրված վճարով հարկվող գործունեության/ հետ: Երբ տնտեսվարող սուբյեկտն զբաղվում է մի քանի տեսակի ձեռնարկատիրական գործունեությամբ, և նա զրկվում է ընդհանուր սեփականությունից, ապա վտանգվում է իր ամբողջ /բոլոր տեսակի/ ձեռնարկատիրական գործունեությունը,

- ակնհայտ է առաջադրված տուգանքի անհամաչափությունը համապատասխան իրավախախտման բնույթին ու հանրային վտանգավորության աստիճանին, և ակնհայտ է այդ տուգանքի ավելի շատ վնասակարությունը թե՛ անձի սեփականության և թե՛ ծավալած ձեռնարկատիրական գործունեության համար, առավել քան իրավախախտման վնասակարությունն է «հարկային իրավակարգի» համար,

- սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության գլխավոր նպատակը և պարտադիր հատկանիշը շահույթ ստանալն է և ստացված շահույթն իր մասնակիցների միջև բաշխելը, այնինչ ձեռնարկատիրական գործունեության բոլոր տեսակների մասով տուգանքի կիրառման կառուցակարգն ընկերությանը զրկել է շահույթ ստանալու և ստացված շահույթն իր հիմնադիրների /մասնակիցների/ միջև բաշխելու հնարավորությունից /տևական ժամանակով/, հետևաբար՝ զրկել է ընկերության հիմնադրին իր սեփականությունից և շահույթ ստանալու հնարավորությունից,

- իրավախախտման իրավաբանական կազմի օբյեկտիվ կողմի բաղադրիչներից մեկն արարքի հանրային վտանգավորությունն է: Տվյալ դեպքում արարքի առաջացրած փաստացի վնասակար հետևանքը պետք է լինի հայտարարագրի ներկայացմամբ թույլատրելի իրավունքի իրացումը, այսինքն՝

պարզեցված հարկով աշխատելը, որն էլ հենց հանդիսանում է վիճարկվող դրույթով սահմանված պատասխանատվության կիրառման համար նախատեսված իրավախախտման պարտադիր պայման: Այնինչ վիճարկվող դրույթը պատասխանատվություն է նախատեսում նաև արարքի համապատասխան փաստացի վնասակար հետևանքի բացակայության դեպքում: Փաստորեն, վիճարկվող դրույթով նախատեսված նորմը կարող է հանգեցնել, իսկ քննարկվող գործով հանգեցրել է անձին անհիմն, առանց իրավախախտման փաստի առկայության պատասխանատվության ենթարկելուն,

- դիմողների հիմնական փաստարկն այն է, որ տուգանքի չափի հաշվարկի հիմքում ակնհայտ ոչ իրավաչափ կերպով դրված է ոչ թե բացառապես պարզեցված հարկի գծով իրականացված գործունեության, այլ ձեռնարկատիրական գործունեության բոլոր տեսակների՝ ներառյալ հաստատագրված վճարով հարկվող գործունեությունը, իրացման շրջանառության ընդհանուր գումարը, մինչդեռ, ըստ դիմողների, վիճարկվող դրույթով նախատեսված տուգանքը չպետք է առնչվեր, մասնավորապես, հաստատագրված վճարով հարկվող գործունեության իրացման շրջանառությանը:

4. Պատասխանող կողմը, առարկելով դիմողների փաստարկների դեմ, գտնում է, որ օրենքի 16-րդ հոդվածի 3-րդ մասի «ա» կետի դրույթը համապատասխանում է ՀՀ Սահմանադրությանը:

Ի հիմնավորումն իր դիրքորոշման՝ պատասխանողը նշում է, որ հարկային պարտավորությունները ներառում են ինչպես հարկերի, այնպես էլ հարկային օրենսդրությամբ և ՀՀ հարկային իրավահարաբերությունները կարգավորող մյուս իրավական ակտերը խախտելու համար հաշվարկված՝ հարկային օրենսդրությամբ սահմանված տույժերի և տուգանքների գումարների վճարումը:

Ըստ պատասխանողի՝ օրենքով նախատեսված տուգանքները, այդ թվում՝ նաև վիճարկվող նորմով նախատեսվածը, երաշխիք են ապօրինի ձեռնարկատիրական գործունեությունը կանխելու, տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից հարկային պարտավորությունների բարեխիղճ կատարումն ապահովելու

համար: Ու թեև վիճարկվող նորմով նախատեսված տուգանքի չափը կարող է հաճախ զգալի լինել, քանի որ որպես սահմանաչափ հիմք է ընդունվում ձեռնարկատիրական գործունեության բոլոր տեսակների մասով մատակարարված ապրանքների և մատուցված ծառայությունների իրացման շրջանառության ընդհանուր գումարը, սակայն այս հանգամանքը պայմանավորված է իրավախախտման բնույթով և վտանգավորության աստիճանով: Բացի դրանից, վիճարկվող դրույթն առաջին հերթին ունի կանխարգելիչ բնույթ և ձեռնարկատիրական գործունեության սուբյեկտի համար կանխատեսելի է դարձնում ապօրինի գործունեության հետևանքները:

Պատասխանողի կարծիքով՝ վիճարկվող դրույթով նախատեսված տուգանքի չափը նպատակ ունի նվազագույնի հասցնել պարզեցված հարկ վճարող համարվելու համար սահմանված պայմանների խախտման դեպքերը: Պարզեցված հարկ վճարող համարվելու համար օրենքով նախատեսված հիմքերի բացակայության պայմաններում անձն օգտվում է օրենքով նախատեսված արտոնությունից և էական վնաս պատճառում պետությանը:

Փաստելով, որ հայտարարագիր ներկայացնելուց հետո դիմող ընկերությունը չի օգտվել պարզեցված հարկի ռեժիմից, այլ շարունակել է գործել հարկման ընդհանուր ռեժիմով, այդուհանդերձ, պատասխանողի կարծիքով, տվյալ դեպքում խնդիրը պայմանավորված չէ օրենքի նորմի սահմանադրականությամբ:

5. Հաշվի առնելով դիմողների փաստարկները՝ սույն գործի քննության շրջանակներում, սահմանադրական դատարանը կարևորում է հետևյալ հանգամանքերը պարզելու անհրաժեշտությունը.

- արդյո՞ք 2000թ. հունիսի 5-ին «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքի ընդունումը, դրա նորմերի կիրառումը Սահմանադրության տեսանկյունից եղել է իրավաչափ,

- արդյո՞ք պարզեցված հարկով հարկվելու նպատակով դիմող ընկերությունը ազատ կամաարտահայտմամբ է մտել իրավահարաբերությունների մեջ,

- արդյո՞ք պարզեցված հարկով հարկվելու նպատակով իրավահարաբերությունների մեջ մտնելու հետևանքները դիմող ընկերության համար եղել են կանխատեսելի:

6. Սահմանադրական դատարանը, ելնելով պետության և հասարակության զարգացման համար հարկային քաղաքականության իրականացման բացառիկ կարևորությունից, արձանագրում է, որ այնպես, ինչպես ցանկացած հարկատեսակի մասին օրենքի ինքնին ընդունումը, այնպես էլ 2000թ. հունիսի 5-ին «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքի ընդունումը Սահմանադրության տեսանկյունից եղել է իրավաչափ: Ավելին, Սահմանադրության 45-րդ հոդվածի, 83.5-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 89-րդ հոդվածի 4-րդ կետի, 106-րդ հոդվածի 5-րդ մասի, 107-րդ հոդվածի 2-րդ մասի դրույթներից բխում է, որ հենց Սահմանադրությամբ է նախատեսված հանրապետական և տեղական մակարդակով հարկային քաղաքականության իրականացման անհրաժեշտությունը:

Վիճարկվող օրենսդրական դրույթը սահմանում է վարչական տուգանք և իր դիսպոզիտիվ հատկանիշներով, ըստ դիմողի, հակասում է Սահմանադրության մի շարք հոդվածների: Դիմողի հիմնական փաստարկն այն է, որ տուգանքի չափի հաշվարկի հիմքում ակնհայտ ոչ իրավաչափ կերպով դրված է ոչ թե բացառապես պարզեցված հարկի գծով իրականացված գործունեության, այլ ձեռնարկատիրական գործունեության բոլոր տեսակների իրացման շրջանառության ընդհանուր գումարը: Ըստ դիմողի՝ օրենսդիրը, շրջանցելով Սահմանադրության հիմնադրույթները՝ «պարզեցված հարկի իրավահարաբերություններից բխող ոչ իրավաչափ գործողության (իրավախախտման) համար պատասխանատվությունն ընդգրկել է տնտեսավարող սուբյեկտի ամբողջ (բոլոր տեսակի) ձեռնարկատիրական գործունեության շրջանակը»: Ըստ այդմ էլ դիմողը եզրակացնում է, որ «Պարզեցված հարկերի մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված տուգանքի չափը համարժեք չէ զանցանքի վտանգավորության աստիճանին:

Դիմողի փաստարկներն առանձնանում են օրենսդրական նորմերի յուրովի, ընդ որում՝ ոչ համարժեք մեկնաբանությամբ, ինչն էլ «հնարավորություն է տվել» հանգելու ցանկալի եզրակացությունների: Այսպես, դիմողը գտնում է, որ վիճարկվող նորմով նախատեսված զանցանքի ընդհանուր օբյեկտը «հարկային հարաբերությունները կարգավորող իրավակարգն է»: Մինչդեռ իրավակարգն ինքնին զանցանքի օբյեկտ հանդիսանալ չի կարող, քանի որ օբյեկտը հենց իրավական ակտերով ամրագրված հարաբերություններն են: Տվյալ դեպքում ընդհանուր օբյեկտը ոչ այնքան կառավարման համակարգն է, որքան տնտեսական գործունեությունը, և իրավական կարգավորումներն էլ պետք է միտված լինեն մրցակցային, ազատ տնտեսական գործունեության երաշխավորվածությանը: Ուստի, երբ դիմողը խոսում է պատճառված վնասի մասին, ապա ակամա (քանի որ ինքն օբյեկտ է ճանաչել սուկ պետության հարկային քաղաքականությունը և այն կարգավորող իրավակարգը) բավարարվում է պետական բյուջեին պատճառված վնասի ստույգ հաշվարկով, մինչդեռ քննարկման առարկա զանցանքն էապես խախտում է այլ ձեռնարկատերերի օրինական շահերն ու խոչընդոտում ազատ մրցակցության լիարժեք երաշխավորվածությանը:

Ընդ որում, ինչպես արդեն նշվեց, դիմողը փորձել է իր եզրահանգումներին հավաստիություն հաղորդելու նկատառումով, յուրովի մեկնաբանել դրանց առնչվող օրենսդրական նորմերը: Այսպես, դիմողը, առանց որևէ կոնկրետ հղումների, ելակետ է ընդունում այն, թե իբր միևնույն ձեռնարկատիրոջ ընդհանուր գործունեության դասակարգման հիմքում դրված է հարկման տեսակը, ըստ այդմ էլ, իբր գոյություն ունեն պարզեցված հարկով զանձվող գործունեության տեսակ, հաստատագրված հարկով զանձվող գործունեության տեսակ և այլն: Այնուհետև, այն թյուր եզրակացությունն է առաջադրվում, թե իբր տուգանքի հաշվարկման հիմքում դրվում է ոչ միայն ոչ իրավաչափ, այլև ոչ իրավաչափ գործունեությամբ ստացված իրացման շրջանառությունը: Արդյունքում ստացվում է, որ ձեռնարկատիրական գործունեության մի մասը կարող է ոչ իրավաչափ համարվել ոչ թե օրենքով սահմանված հիմքերով (օրինակ՝ գնվել և իրացվել է շրջանառությունից հանված ապրանք, ծառայությունների կամ աշխատանքների մի

մասը չի հաշվառվել և այլն), այլ մտացածին այն հիմքով, որ իբր այդ հատվածով խախտվել է հարկման տեսակը:

Ինչ վերաբերում է գործունեության բոլոր տեսակները վարչարարություն իրականացնող սուբյեկտի կողմից հաշվի առնելու վերաբերյալ օրենսդրական նորմի իրավաչափությանը, ապա հարկ է նկատել, որ ակնհայտ ոչ ճիշտ տվյալներ մտցնելը հավասարապես վերաբերում է տվյալ հարկատուի ողջ գործունեությանը, և պատճառովս վնասն էլ հենց համարժեքորեն բնութագրվում է շրջանառության ծավալով, այսինքն՝ որքան մեծ է ընդհանուր շրջանառությունը, այնքան մեծ է ոչ ճիշտ տվյալներ ներկայացնելու վտանգը:

Ըստ դիմողի՝ հարկման հիմքով գործունեության բոլոր տեսակների վրա տուգանք տարածելն անհավասար վիճակի մեջ է դնում այն կազմակերպություններին, որոնք միայն շատ փոքր չափով են պարզեցված հարկով զանձվող գործունեության տեսակ իրականացնում: Տվյալ դեպքում անտեսվում է այն, որ տնտեսվարող սուբյեկտն ինքը պետք է գնահատի իր ռիսկերը և, ըստ արդյունքների, կարող էր կամ ձեռնպահ մնալ նոր ընկերություն հիմնադրելուց, ինչը հնարավորություն կտար միայն պարզեցված հարկով աշխատել, կամ շարունակել գործել ընդհանուր հիմունքներով:

Իրավաչափ չէ նաև դիմողի այն փաստարկը, թե իբր օրենսդրությամբ անհիմն կերպով ավելի նվազ տուգանք է սահմանված այն դեպքերի համար, երբ հարկատուն ոչ թե ոչ ճիշտ տեղեկատվություն է ներկայացնում, այլ ընդհանրապես որևէ տեղեկատվություն չի ներկայացնում: Բոլոր դեպքերում, սահմանված ժամկետում հաշվետվություն չներկայացնելը և հարկերը չվճարելը չի կարող ինքնըստինքյան ավելի վտանգավոր իրավախախտում համարվել, քան ոչ ճիշտ տվյալներով տեղեկատվություն ներկայացնելը, քանի որ առաջին դեպքում ակնհայտ է դառնում պարտավորությունների չկատարումը, ինչը հնարավորություն է տալիս կիրառել համարժեք վարչարարություն, մինչդեռ երկրորդ դեպքում հարկային մարմինը կարող է բավարարվել կեղծ հայտարարագրով և չձեռնարկել վարչարարությանը բնորոշ ներգործության միջոցներ:

Ինչ վերաբերում է դատական ակտերի առնչությամբ դիմողի փաստարկներին, ապա հարկ է նկատել, որ վարչական դատարանը, բավարարելով որպես հայցվոր հանդես եկած դիմողի հայցը, պարզապես հաստատված է համարել, որ հայցվորի նկատմամբ կիրառվել է արդեն ուժը կորցրած օրենսդրական ակտ: Մյուս դատական ատյաններն էլ գտել են, որ հարկային մարմինների կողմից կոնկրետ արձանագրված իրավախախտման առնչությամբ վիճարկվող նորմը պետք է կիրառվեր, քանզի տվյալ դեպքում տեղի չի ունեցել արդեն ուժը կորցրած իրավական ակտի կիրառման դեպք:

7. Վերը նշված՝ պարզման ենթակա երկրորդ և երրորդ հարցադրումների առնչությամբ ՀՀ սահմանադրական դատարանը դիմումի և գործում եղած նյութերի ուսումնասիրության հիման վրա արձանագրում է, որ պարզեցված հարկով հարկվելու նպատակով դիմող ընկերությունը **կամավոր է մտել իրավահարաբերությունների մեջ**, և որ դրա հետևանքները նշված ընկերության համար եղել են **կանխատեսելի**, ինչը հիմք է հանդիսանում պնդելու, որ **տվյալ դեպքում բացակայում է սահմանադրաիրավական վեճը**. կանխատեսելով հայտարարագիր ներկայացնելու հետևանքները և իր կամքի ազատ արտահայտմամբ նման հայտարարագիր ներկայացնելով հանդերձ՝ դիմող ընկերությունն օրենքի պահանջները հաշվի չառնելով մտել է այլ իրավահարաբերությունների դաշտ և ներկա պարագայում փորձ է անում ակնհայտ անհիմն սահմանադրաիրավական վեճ ներկայացնելով՝ վիճարկել ավելի քան չորս տարի առաջ ուժը կորցրած օրենքի դրույթը:

Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ կոնկրետ սահմանադրական վերահսկողության շրջանակներում սահմանադրաիրավական վեճի բացակայությամբ սահմանադրական դատարան դիմելն անհիմն է դարձնում նման դիմումը, որը ենթակա է մերժման, իսկ դիմողի իրավունքների ենթադրյալ խախտումը պայմանավորված չէ վեճի առարկա նորմի սահմանադրականության խնդրով:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 32-րդ հոդվածի 6-րդ կետի, 60-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 69-րդ հոդվածի 7-րդ մասի պահանջներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. «Հ.Ա.Թ.Ա.Կ.» ՍՊԸ-ի և քաղաքացի Կարապետ Թառնյանի դիմումի հիման վրա՝ «Պարզեցված հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի 3-րդ մասի «ա» կետի՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործի վարույթը կարճել:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

22 հունվարի 2013 թվականի
ՍԴՈ-1065